

## ФЕНОМЕН ПОДІЇ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОГО БУТТЯ

**Юрій Боре́йко**, доктор філософських наук, професор, професор кафедри політології та публічного управління, Волинський національний університет імені Лесі Українки (Україна), <https://orcid.org/0000-0002-0786-8764>, email: boreyko.yuriy@vnu.edu.ua

### THE PHENOMENON OF THE EVENT IN THE CONTEXT OF SOCIAL LIFE

**Yurii Boreiko**, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor of the Department of Political Science and Public Administration, Lesya Ukrainka Volyn National University (Ukraine), <https://orcid.org/0000-0002-0786-8764>, email: boreyko.yuriy@vnu.edu.ua

#### Abstract

*The purpose of the study is to clarify the essence and peculiarities of event manifestations as a factor of transformation of the established spheres of social and individual existence, which leads to significant changes in various spheres of human life. The understanding of the event phenomenon is dominated by approaches aimed at clarifying the essence of the event as a way of being, as well as a shift that leads to the emergence of new social orders and structures. The study uses interdisciplinary, systemic, socio-cultural, synergistic, information approaches, comparative analysis, structural-functional, and typological methods. The event includes elements that do not fit into the framework of everyday life, so the collision of the event with the established reality leads to the transformation of everyday life. Resonant events are interpreted using inadequate descriptions, selective concepts, and manipulative statements. The basis of the mystical experience as an extraordinary event is the awareness of its uniqueness, which implies an ecstatic experience of transition to another state of being and transformation of the worldview. The coronavirus pandemic has led to an extraordinary state of society, illustrated by changes in the economy, social institutions, and value structures. Understanding the war involves studying the external context and personal experience of the tragic event. The war has led to the tragic nature of existence, which requires the mobilisation of resources and the search for individual meaning. Identifying the markers of war as an event-tragedy involves analysing the relationship between the external context of war and the individual experience of the situation.*

**Ключові слова:** подія, трансформація, буття, індивід, соціум, містичний досвід, пандемія, війна.

**Keywords:** event, transformation, being, individual, society, mystical experience, pandemic, war.

## **Вступ**

Сучасний дискурс події характеризується зосередженням уваги вчених на дослідженні, з одного боку, онтологічного статусу феномену події, тобто розумінні цього явища як способу існування буття, з іншого – як новації, перетворення, що зумовлює появу нових соціальних порядків та структур. Необхідність дослідження феномену події у соціально-філософському вимірі обумовлюється потребою запобігання появи «чорного лебедя», а також передбачення наслідків події чи подолання заподіяних збитків. Актуальним науковим завданням є осмислення російсько-української війни як екстремальної події, екзистенційний характер якої супроводжується трагічними наслідками для життя конкретної людини, країни та суспільства. Водночас аналіз світових прикладів життєдіяльності в умовах надзвичайних подій забезпечить вживання необхідних заходів для передбачення, запобігання та подолання наслідків масштабних подій. Мета дослідження полягає у з'ясуванні сутності та особливостей виявів події як фактора трансформацій усталених сфер соціального й індивідуального буття, що призводить до суттєвих змін у різноманітних сферах людської життєдіяльності.

## **Методологія**

Відрізняючись поясненням сутності, структури та виявів явища події, наукові підходи виявляють однаковість щодо розуміння події як способу існування соціальної дійсності та індивідуального буття. Евристичні ресурси міждисциплінарного підходу забезпечують ефективне використання загальнонаукових методів дослідження з уникненням предметних рамок конкретної галузі науки. Водночас застосовуються методологічні можливості різних концептуальних підходів та методів пізнання суміжних наук. У дослідженні застосовано системний, соціокультурний, синергетичний, інформаційний підходи, метод компаративного аналізу, структурно-функціональний, типологічний методи.

## **Результати**

Феномен події містить елементи, які не вписуються в рамки повсякденного життя. Подія є принципово одиничною, може мати назву як індивідуальне вираження. Подія – це явище, що може відбуватися всупереч попереднім уявленням суб'єкта, тому зіткнення події з усталеною дійсністю зумовлює трансформацію повсякденності (Žizek, 2014). Виявом сфери неповсякденного є релігійна подія, яка постає протилежністю емпіричній фактичності. Наявність неповсякденного у повсякденному житті засвідчує культова практика, яка виражає сакральний час і простір, є способом втілення вічних цінностей.

Сфера неповсякденного включає описані у Євангеліях відносини людини з Богом, а також пророцтва, об'явлення, видіння. Отримання релігійного досвіду призводить до трансформації повсякденності, що супроводжується пізнанням прихованих глибин свідомості.

Спорідненими до поняття «подія» є категорії *emergency*, криза, виключення, поєднання яких утворює стан сингулярності, що означає відхилення, своєрідність, неординарність і, водночас, цілісність та інерційність, здатність до набуття позитивних змін або консервування поточного стану (Makeiev, Oksamytna, 2017). Означені поняття виражають суттєві зрушення у повсякденному житті, зміну звичних правил комунікації та поведінки, занепад економіки, перетворення в політиці та сфері державного управління. Так, з *emergency* можна ототожнюють зміни в культурі, що передбачають модифікацію ціннісно-нормативних структур, динаміку культурних практик, трансформацію ідентичності, перегляд політики пам'яті. Криза передбачає рецесію в економіці, спад виробництва, падінням рівня життя, зниженням соціальних стандартів. Виключеність характеризується ослабленням соціальних інститутів, низьким рівнем демократії, корупцією, насильством, нестабільністю партійної системи, непереконливим характер дій влади в екстремальних умовах, нерівномірним доступом до безпекових ресурсів.

Соціальні потрясіння, спричинені масштабними подіями, супроводжуються кризовими явищами у різноманітних сферах суспільного життя, зокрема в політиці, економіці, культурі. Антиномічність ціннісних орієнтацій, крайня політизованість або демонстративна аполітичність, економічна криза, секуляризація або сакралізація тощо – процеси, викликані подіями, що набувають певного статусу для конкретного суб'єкта лише після їх інтерпретації. Інтерпретація, шляхом створення нового смислового контексту, передає сутність того, що трактується суб'єктом як подія. В умовах резонансних подій інтерпретація супроводжується неадекватним описом, вибіркоким характером понять, маніпулятивними комбінаціями висловлювань, протиборством заангажованих ідеологічних установок, корпоративними чи особистими інтересами інтерпретаторів (Boreiko, 2018). Інтерпретація наративів, які посягають подію, є способом наближення суб'єкта до реальності і має важливе значення для існування людини чи суспільства.

Отримання містичного досвіду як індивідуальна подія зумовлює розуміння повсякденності як модусу соціальної дійсності та сфери вияву надприродної реальності. Повсякденність охоплює буттєву грань життя людини, а також неповсякденні явища й події, повторення яких перетворює їх на повсякденні. Це дає підстави розглядати повсякденне й неповсякденне в єдності та взаємодоповненні. Зміну станів і етапів повсякденності супроводжують ритуали переходу, тоді як поява неповсякденного зумовлює яскраві переживання. Містичний досвід отримується в символічному просторі сакральних смислів, що мають

значення ціннісних орієнтирів та мотивують суб'єкта на відповідну стратегію поведінки. Основою містичного досвіду є усвідомлення унікальності події як результату готовності суб'єкта до онтологічних зрушень, що передбачають екстатичне переживання переходу в інший стан буття, трансформацію світогляду, перебудову смислових та ціннісних перспектив. Антропологічна основа містичного досвіду полягає в досягненні внутрішньої гармонії як цілісності, іманентної трансцендентному (Karivets, 2016).

Вияви, розгортання та наслідки пандемії COVID-19 слід осмислювати через призму реакцій та відповідей суб'єкта і суспільства на спричинені пандемією ефекти. Поширення пандемії спричинило формування нової реальності, що виявилось на особистісно-екзистенціальному і соціальному рівнях людського буття (Boreiko, 2021). Пандемія обумовила структурування ситуацій на різних рівнях організації соціуму, продукує конститутивні якості неординарного стану суспільства, що ілюструється економічною кризою, зниженням ефективності соціальних інститутів, зрушеннями в ціннісно-нормативних структурах, обмеженням прав і свобод громадян. Коронавірусна криза супроводжувалася значною кількістю загиблих і постраждалих, психологічними та соматичними ризиками, непропорційним розподілом безпекового ресурсу, загостренням проблеми соціальної нерівності, фінансовими й репутаційними втратами. Водночас пандемія стала генератором розробки засобів протидії коронавірусній інфекції, що виявляється у винайденні вакцин та лікарських препаратів.

Дослідження особливостей життєдіяльності людини в ситуації війни передбачає врахування характеристик події-трагедії як події-солідарності в екзистенційному та психоаналітичному поєднанні (Korablyova, 2023). Осмислення війни як події-трагедії передбачає екзистенційний вимір зовнішнього контексту події-трагедії та підвалин її внутрішнього переживання. Війна супроводжується особливо трагічним характером екзистенціювання, який вимагає від суб'єкта мобілізації внутрішніх і зовнішніх ресурсів, пошуку індивідуального смислу через солідарність з іншими, що забезпечує виживання у ситуації події-трагедії. З'ясування соціальної релевантності маркерів війни як події-трагедії передбачає аналіз породжених війною смислів та їх впливу на індивідуальне смислоутворення, виявлення характеру зв'язку між зовнішнім контекстом війни й індивідуальним переживанням ситуації.

Отже, в дослідницьких стратегіях подія розглядається як видима форма існування буття на відміну від випадку, інциденту, пригоди, ситуації. Подія інтерпретується як буттєве перетворення, яке не збігається із звичним розумінням усталеної дійсності і призводить до трансформації соціальних порядків та структур. Подія знаходиться у взаємозалежності з повсякденністю, яка постає полем вияву та розгортання наслідків події. Конфлікт інтерпретації соціальних подій, зумовлений особистими або корпоративними інтересами. Подія

зумовлює зміну соціального буття, травматичне зіткнення з реальністю. Трансперсональний досвід порушує звичний режим буття особистості. Пандемія коронавірусу зумовила деформації в соціумі на особистісному та суспільному рівнях буття людини. Війна спричинила трагічний екзистенціювання особи, що вимагає концентрації ресурсів, спонукає до пошуку індивідуального смислу та взаємодії з суспільством.

### Бібліографія

Карівець І. В. Позатілесний досвід, чисте буття та метафізика. Антропологічні виміри філософських досліджень. 2016. Вип. 10. С. 7–16.

Корабльова Н. «Подія-трагедія» війни у фігурах бадьюанських розмислів як умова філософії. Культурологічна думка. 2023. № 23 (1). С. 27–37.

Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики. За ред. С. Макеева і С. Оксамитної. К : НаУКМА, 2017. 180 с.

Boreiko Y. G. Event as a transformation of everyday life modus of social being. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2018. № 14. P. 42-49.

Boreiko Yu., Fedotova T. The COVID-19 Pandemic as an Extreme Event: Effects, Reactions, Consequences. *European Journal of Transformation Studies*. 2021. Vol. 9, № 2. P. 125–142.

Zizek S. *Event: A Philosophical Journey Through A Concept*. London: Penguin Books LTD, Melville House, 2014. 192 p.

### References

Karivets, I. V. (2016). Out-of-body experience, pure being and metaphysics. *Anthropological dimensions of philosophical research*, 10, 7–16.

Korablyova, N. (2023). «Event-Tragedy» of War in the Figures of Badiouan Reflections as a Condition of Philosophy. *Cultural Thought*, 23, 1, 27–37.

Makeiev, S., Oksamytna, S. (Ed.). (2017). *The State of Singularity: Social Structures, Situations, and Everyday Practices*. K. : NaUKMA.

Boreiko, Y. G. (2018). Event as a transformation of everyday life mode of social being. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 14, 42–49.

Boreiko, Yu., Fedotova, T. (2021). The COVID-19 Pandemic as an Extreme Event: Effects, Reactions, Consequences. *European Journal of Transformation Studies*, 9, 2, 125–142.

Zizek, S. (2014). *Event: A Philosophical Journey Through A Concept*. London: Penguin Books LTD, Melville House.